

Adroddiad Blynyddol Cydraddoldeb

2017/18

www.gwynedd.llyw.cymru

Pwrpas yr Adroddiad

Ym mis Mawrth 2016 cyhoeddodd y Cyngor ei Gynllun Cydraddoldeb Strategol ar gyfer 2016-20 er mwyn lleihau anghydraddoldeb rhwng pobl sydd hefo nodweddion cydraddoldeb a gweddill y gymdeithas. Y nodweddion yna ydi:

- Oedran
- Ailbennu rhywedd
- Rhyw
- Hil – yn cynnwys tarddiad ethnig neu genedlaethol, lliw neu genedligrwydd
- Anabledd
- Beichiogrwydd a mamolaeth
- Cyfeiriadedd rhywiol
- Crefydd neu gred – gan gynnwys diffyg cred
- Priodas a phartneriaeth sifil

(Deddf Cydraddoldeb 2010)

Yn y Cynllun Cydraddoldeb Strategol nododd y Cyngor y pedwar amcan y mae am weithio tuag atynt dros y pedair blynedd nesaf. Roedd yr amcanion wedi eu dewis ar sail amrywiaeth o dystiolaeth gan gynnwys gwybodaeth fewnol, llais a chyfranogiad aelodau o'r cyhoedd a data ar nodweddion cydraddoldeb. Yr amcanion ydi:

- Gwella ein trefniadau i ganfod a defnyddio barn pobl sy'n rhannu nodweddion cydraddoldeb
- Gwella ein trefniadau asesu effaith cydraddoldeb
- Creu amgylchiadau i bobl o wahanol gefndiroedd i gynrychioli pobl Gwynedd trwy sefyll etholiad i fod yn aelod etholedig
- Adnabod unrhyw wahaniaethau cyflogaeth a thâl a gweithredu i'w lleihau.

Bwriad y ddogfen yma yw nodi rhai o bethau pwysicaf mae Cyngor Gwynedd wedi ei wneud yn ystod y flwyddyn Ebrill 2017 i Fawrth 2018 ym maes cydraddoldeb er mwyn sicrhau fod ystyriaethau cydraddoldeb yn cael sylw dyledus ac yn treiddio'n naturiol i holl waith y Cyngor.

Cynllun Gweithredu

Cynllun Cydraddoldeb Strategol 2016-200

Amcan 1	
Gwella ein trefniadau i ganfod a defnyddio barn pobl sy'n rhannu nodweddion Cydraddoldeb	
	
Beth fydd y Cyngor yn ei wneud yn ystod 2016-20?	Beth yw'r amserlen?
1.1 Cryfhau cyswllt y Cyngor gyda grwpiau penodol a sefydlu grŵp craidd cydraddoldeb. Rhannu'r wybodaeth a ddaw o'r grŵp drwy'r Cyngor.	2016-17
1.2 Rhannu gwybodaeth o ymarferiadau casglu barn ar fewnwyd y Cyngor fel ei fod ar gael i bawb. (Ystyriaeth bellach i'w roi i ganfod y cyfrwng gorau)	Parhaus
1.3 Cryfhau'r elfen cydraddoldeb yn y Llawlyfr Ymgysylltu ar sail ymarfer da er mwyn sicrhau fod gwasanaethau yn cael eu hatgoffa o'r budd sy'n dod o dderbyn barn pobl hefo nodweddion cydraddoldeb, yn ogystal â'r ddyletswydd i wneud hynny.	2016-17
Beth sydd wedi digwydd yn ystod 2017-18?	
<p>Cychwynnwyd Grŵp Craidd Cydraddoldeb yn ystod y cyfnod yma gyda rhyw 12 o bobl yn mynychu'r cyfarfod cyntaf. Byddwn yn gweithio i gael mwy o aelodau i ymuno dros weddill cyfnod y Cynllun. Mae rhestr o ryw 150 o fudiadau sy'n gweithio ym maes nodweddion cydraddoldeb ar gael ar fewnwyd y Cyngor ar gyfer ymgysylltu mwy eang (1.1). Dylai hyn wella ein hasesiadau effaith cydraddoldeb a sicrhau fod ein polisïau a gweithdrefnau yn fwy addas.</p> <p>Rhoddwyd linc i'r ymarferiadau casglu barn sydd ar gael ar wefan y Cyngor er mwyn i'r wybodaeth gael ei ddefnyddio gan yr Adrannau i gyd (1.2).</p> <p>Mae'r gwaith o addasu'r Llawlyfr Ymgysylltu wedi ei gwblhau er mwyn atgoffa pobl o'u dyletswydd tuag at gydraddoldeb (1.3).</p>	

Amcan 2 Gwella ein trefniadau asesu effaith cydraddoldeb		
Beth fydd y Cyngor yn ei wneud yn ystod 2016-20?	Beth yw'r amserlen?	
2.1 Rhoi cymorth a hyfforddiant i swyddogion i sicrhau fod ganddynt wybodaeth am eu dyletswydd tuag at bobl gyda nodweddion cydraddoldeb. Dylai hyn gynnwys sicrhau fod asesiadau effaith yn rhan o ddatblygiad unrhyw bolisi, prosiect neu weithdrefn cyn gwneud unrhyw benderfyniadau.	Parhaus	
2.2 Sicrhau fod y negeseuon sy'n dod o geisio mewnbwn grwpiau ac unigolion â nodweddion gwarchodedig yn cael eu rhannu drwy'r Cyngor ar gyfer eu cynnwys mewn asesiadau effaith.	Parhaus	
Beth sydd wedi digwydd yn ystod 2017-18?		
<p>Mae'r e-fodiwl cydraddoldeb ar gael ar wefan y Cyngor (2.1).</p> <p>Mae'r taflenni asesu effaith wedi eu diwygio ac ar gael ar y fewnrwyd. Mae taflen sy'n rhoi canllawiau mwy cynhwysfawr wedi ei greu a'i roi gyda hwy er mwyn i'r adnodd fod ar gael i bawb (2.1)</p> <p>Rhoddwyd gwahanol fathau o wybodaeth ar fewnrwyd y Cyngor, e.e. Cyfarfodydd Cyfarfod Hygyrch a Dulliau Amrywiol o Gyfathrebu er mwyn i staff y Cyngor fod yn ymwybodol o faterion cydraddoldeb. Bydd yr wybodaeth yma'n cael ei ddiweddarau'n rheolaidd gyda chymorth y Grŵp Craidd Cydraddoldeb (2.1).</p> <p>Bydd negeseuon o gofnodion y Grŵp Craidd Cydraddoldeb yn cael eu rhoi ar y fewnrwyd (2.2) fel eu bod ar gael i bawb.</p> <p>Dylai'r gwaith yma gryfhau'r asesiadau effaith cydraddoldeb sy'n cael eu paratoi wrth newid gwasanaethau.</p>		

Amcan 3

Creu'r amgylchiadau i bobl o wahanol gefndiroedd i gynrychioli pobl Gwynedd trwy sefyll etholiad i fod yn aelod etholedig.

Beth fydd y Cyngor yn ei wneud yn ystod 2016-20?

Beth yw'r amserlen?

3.1 Cynnal arolwg lleol i adnabod yr elfennau sy'n rhwystr i unigolion rhag sefyll etholiad i fod yn gynghorydd lleol

2016/17 –
2017-18

3.2 Gweithredu (lle'n bosib) ar ganlyniadau'r uchod i symud rhwystrau

2016/17 –
2017-18

3.3 Amrywiol ddulliau i godi ymwybyddiaeth pobl Gwynedd o ddemocratiaeth a'r cyfleoedd i gynrychioli fel cynghorydd lleol

2016/17 –
2017-18

Beth sydd wedi digwydd yn ystod 2017-18?

Cwblhawyd y gwaith yma yn 2016-17 wrth baratoi am etholiadau llywodraeth leol Mai 2017. Mae'r Cyngor yn derbyn na lwyddwyd i greu Cyngor mwy amrywiol yn sgil y gwaith. Mae denu pobl o gefndiroedd gwahanol, yn arbennig merched, pobl ifanc a phobl anabl, yn parhau i fod yn flaenoriaeth ac felly mae'r Cyngor yn dal ati i edrych am ffyrdd i wneud hynny. Rydym yn ymwybodol fod angen cyfuniad o wahanol ymyraethau er mwyn dylanwadu ar y sefyllfa, a bod posibilrwydd i ffrwyth y gwaith beidio dangos am rhai blynyddoedd. Yn ystod 2017-18 sefydlwyd is-grŵp o aelodau i adeiladu ar y gwaith a fu'n digwydd eisoes.

Amcan 4

Adnabod unrhyw wahaniaethau cyflogaeth a thâl a gweithredu i'w lleihau

Beth mae'r Cyngor am ei wneud yn ystod 2016-20?	Beth yw'r amserlen?
4.1 Ymgyrch i lenwi bylchau yn y data nodweddion cydraddoldeb	Cychwyn ym Mehefin 2016
4.2 Cwblhau awdit tâl	2016/17 – 2019/20.
4.3 Gweithredu ar sail y dystiolaeth o'r awdit tâl ac unrhyw wybodaeth berthnasol arall	2016/17 – 2019/20
Beth ddigwyddodd yn ystod 2017-18?	
<p>Cafodd yr awdit tâl diweddaraf ei gwblhau yn gynharach yn y flwyddyn. Roedd yr awdit yn canolbwyntio ar ystyried os oes yna unrhyw wahaniaethau mewn cyflogau sylfaenol, a hynny yn benodol rhwng dynion a merched sydd yn cyflawni'r un math o waith. Daeth yr asesiad i'r casgliad nad oes yna fylchau cyflog cyfartal yn y gweithlu (4.2).</p> <p>Wrth gynnal yr archwiliad nesaf bydd y Cyngor ystyried ehangu'r briff, fel bod modd asesu os oes yna wahaniaethau cyflog yn erbyn rhai o'r nodweddion cydraddoldeb eraill hefyd e.e. oedran. Byddwn hefyd yn y cyfamser yn cynllunio sut i gyfarch y bwlch cyflog rhwng y rhywiau (gender pay gap) o fewn y gweithlu (4.3).</p> <p>Mae'r Cyngor hefyd yn parhau i ymdrechu i lenwi'r gwagle sydd yna yn y wybodaeth sydd gennym ar nodweddion cydraddoldeb ein haelodau staff. Mae'n rhydd i bob aelod staff unigol benderfynu os yw am ymateb i holiaduron sy'n gofyn am yr wybodaeth honno. Yn amlwg fel cyflogwr rydym angen cymaint o wybodaeth â phosib fel bod modd i ni wedyn ymateb i'r sefyllfa a dileu unrhyw wahaniaethu (4.1). Penderfynwyd ail gynllunio'r ffurflen oherwydd nad oedd y cwestiynau yn gyson ac i esbonio'n rhesymau y byddem yn annog pobl i'w lenwi yn glir.</p>	

Newid Cynllun Cydraddoldeb Strategol 2016-20

Mae Deddf Cydraddoldeb 2010 yn caniatáu i Awdurdod Lleol i newid ei Gynllun os oes rheswm digonol a thystiolaeth dros wneud hynny. Mae Cyngor Gwynedd wedi penderfynu fod angen ychwanegu amcan i'n cynllun cydraddoldeb fel a ganlyn:

Amcan 5	Gwella ein darpariaeth gwybodaeth ar gyfer pobl sydd ddim yn defnyddio Cymraeg na Saesneg fel iaith gyntaf neu sydd angen dogfennau mewn fformat gwahanol
Pam rydym ni wedi penderfynu ar y maes yma?	Rydym wedi sylweddoli nad yw'r Cyngor yn gwneud digon i ddiwallu anghenion yr unigolion yma.
Pa grwpiau cydraddoldeb mae'n eu heffeithio yn benodol?	Pobl anabl, pobl du a lleiafrif ethnig, pobl hŷn a phobl ifanc
Sut ydym ni am wneud hyn?	<ul style="list-style-type: none"> • Ymgysylltu hefo'r Grŵp Craidd Cydraddoldeb a grwpiau eraill perthnasol i adnabod yr angen mwyaf • Gweithredu ar yr hyn a ddywedir, os yn bosib
Beth yw'r amserlen?	2018-20
Pa ganlyniadau yda ni eisiau eu gweld?	<ul style="list-style-type: none"> • Gwell ymwybyddiaeth o anghenion pobl Gwynedd • Gweithredu ar ganlyniadau'r ymgysylltiad
Tystiolaeth dros wneud hyn	Mae'n ymddangos fod y galw am fformatau amgen yn isel yn gyffredinol trwy'r Cyngor, heb law am rai achosion penodol (e.e. mae dros 1,000 o gopïau o fformat awdio Newyddion Gwynedd yn cael eu hanfon allan bob tro). Nid yw'n bosib dweud, ar hyn o bryd, os yw'r galw isel presennol oherwydd diffyg angen, neu oes yna rwystrau e.e. ddiffyg gwybodaeth. Mae angen gwneud gwaith pellach i sicrhau ein bod yn darparu yn addas ar gyfer unigolion.

Ydi'r Cyngor wedi gwneud unrhyw beth arall?

Nid yw'r Cyngor wedi gweithio ar yr amcanion hyn yn unig ym maes cydraddoldeb yn ystod y flwyddyn 2016-17. Mae'r rhan fwyaf o'r gwaith yn y maes yn rhan annatod o waith dydd i ddydd swyddogion fel y gwelir o'r gwaith isod. Mae nifer o'r rhain wedi eu gwneud ar y cyd gyda phartneriaid sector gyhoeddus neu trydydd sector.

Mae'r Tîm Chwaraeon am Oes wedi cynnal Ras leuenctid yr Wyddfa yn 2017 am y tro cyntaf. Roedd dros 230 o blant wedi cystadlu mewn 5 categori oedran o dan 10 i dan 18, hefo medal ar gael i'r 3 merch a 3 bachgen cyntaf ym mhob categori. Cafwyd y wefr o gychwyn o linell gychwyn Ras yr Wyddfa, 5 munud ar ôl i'r ras yna adael.

Dros 4 diwrnod ym mis Mehefin cynhaliwyd Cyfres Cyfeiriannu Ysgolion Cynradd Gwynedd mewn 3 lleoliad trawiadol ar draws y sir. Eto wedi ei gynnal gan y Tîm Chwaraeon am Oes, cymerodd dros 700 o blant ran yn y digwyddiad. Mae cyfeiriannu yn weithgaredd awyr agored cyffrous a heriol. Y nod yw llywio rhwng pwyntiau rheoli sydd wedi eu marcio ar fap cyfeiriannu a chwblhau'r cwrs yn yr amser cyflymaf posib.

Hefyd cychwynwyd grŵp cerdded hefo pram ym Maesgeirchen er mwyn gwella iechyd rhieni.

Mae Clwb Golff Nefyn a'r Ardal wedi cael arian gan Gist Gwynedd i ddatblygu tîm newydd genethod oedran 7-11 oed.

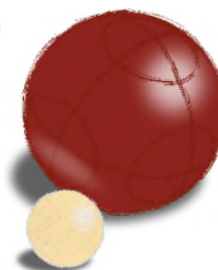
Dechreuwyd clwb seiclo hygyrch newydd o'r enw Pŵer Seiclo ym Mhlas Menai,. Mae 15 o feiciau addasol ar gael, sy'n amrywio o feiciau ochr wrth ochr, beiciau tandem, treciau a chlodwr cadair olwyn. Bydd y clwb, sy'n cyfarfod pob yn ail wythnos, yn defnyddio Llwybr Beicio Lôn Las Menai sy'n rhedeg o Gaernarfon i Felinheli gyda lle i fynd ymhellach.

Bu Cyngor Gwynedd yn holi barn y cyhoedd am ei ddarpariaeth chwaraeon anabledd ar draws y sir. Y bwriad oedd edrych ar sut mae pobl anabl yn

cymryd rhan mewn chwaraeon neu weithgareddau corfforol ac i adnabod a cheisio datrys unrhyw rwystrau sy'n eu hwynebu. Rhaid sicrhau fod mynediad i chwaraeon ar gael i bawb sy'n dymuno cymryd rhan er mwyn datblygu sgiliau, ennill hyder a chadw'n iach

Mae dros 600 o ddefnyddwyr anabl wedi cofrestru gyda chlybiau chwaraeon yng Ngwynedd. Mae'r sir yn cynnal mwy o sesiynau fel Boccia a 'Therapi Adlam' na'r un sir arall yng Nghymru.

Cynhaliwyd yr ail Dwrnamaint Boccia ar gyfer pobl sy'n byw gydag amhariadau a chyflyrau iechyd cronig yng Nghanolfan Hamdden Glaslyn, Porthmadog. Diolch i'r Cynghorydd John Hughes a'i wraig am ariannu'r digwyddiad a rhoi tlws er cof am ei fab, Wil Hughes. Mae Boccia yn debyg i 'boules', yn cael ei chwarae gyda pheli lledr meddal ac fe'i cynlluniwyd yn wreiddiol ar gyfer defnyddwyr cadair olwyn. Gall chwaraewyr daflu, cicio neu ddefnyddio ramp i gynnig pêl ar y llys gyda'r nod o fynd yn agosach at bêl 'jack'. Roedd 32 o dimau'n cystadlu am y teitl Tlws Coffa Will Pent yn cynnwys cleientiaid o brosiectau DementiaGo a Chynllun Cyfeirio i Ymarfer yn ogystal â'r Sefydliad MS, Clwb Strôc leol a grŵp Cymorth Parkinson, Antur Waunfawr, Clwb Boccia Abergele a Chartref Nyrsio Pines.

Mae rhaglen wythnosol DementiaGo yn cael ei rhedeg mewn pump o ganolfannau hamdden y Cyngor. Mae'n darparu dosbarthiadau ymarferion sy'n helpu i wella stamina, cryfder, cydbwysedd a chydsymud. Mae cyfle hefyd i rheini sy'n mynychu i gymryd rhan mewn gemau fel Boccia a thennis bwrdd, ac yn bwysicaf oll yw bod pob dosbarth yn gorffen gyda phaned a sgwrs.

Gall pobl sy'n cael diagnosis o ddementia gollu hyder a rhoi'r gorau i gymryd rhan mewn gweithgareddau y maent wedi eu mwynhau unwaith, gall hyn arwain at unigedd ac unigrwydd. Gall hyn hefyd fod yn berthnasol i ofalwyr sydd yn ymdrechu i ddygymod gyda'r sefyllfa a'r straen. Un digwyddiad arbennig yn ystod yr haf oedd prynhawn llawn hwyl, dawnsio a chwerthin gyda'r bersonoliaeth teledu, Russell Grant a fu'n cymryd rhan yn rhaglen BBC Strictly Come Dancing.

Mae'r Cyngor cefnogi nifer o wahanol ddyddiau, wythnosau a misoedd codi ymwybyddiaeth genedlaethol e.e. Wythnos Genedlaethol Codi Ymwybyddiaeth o Droseddau Casineb, Mis Hanes LHDT (Lesbiaidd, Hoyw, Deurywiol a Trawsryweddol). Fel enghraifft, ar gyfer Diwrnod Rhyngwladol y Merched (8 Mawrth) cyhoeddodd y Cyngor fideo i ddathlu ac i amlygu cyfraniad merched Gwynedd i'r sir, i Gymru a thu hwnt. Gwylodd dros 14 mil o bobl y fideo.

Pen Llŷn oedd yr ardal gyntaf yng Nghymru i weithredu cynllun arloesol i gael mamau, a merched yn gyffredinol, i ddysgu am y byd digidol. Diben elusen #Techmums ydi rhoi'r sgiliau a'r hyder i famau a merched sydd wedi mynd allan o'r byd gwaith, a'u galluogi i ail-afael mewn gwaith eto gan ddefnyddio'r dechnoleg ddiweddaraf i wneud hynny, boed mewn swyddfa neu yn eu cartrefi.

Ers mis Tachwedd 2016, mae Canolfan Gerdd William Mathias wedi bod yn cynnal sesiynau cerddorol ar ran Uned Gelfyddydol Gymunedol Cyngor Gwynedd gyda thrigolion hŷn Gellilydan ac Awel y Coleg, Y Bala dan arweiniad y cerddor Nia Davies Williams. Prif amcan y cynllun yw tacio unigrwydd ac arwahanrwydd ymhlith y boblogaeth hŷn yng Ngwynedd. Gwahoddwyd plant o'r ysgolion cynradd lleol i gymryd rhan mewn sesiynau Camau Cerdd gyda Marie-Claire Howorth cyn ymuno i gyd-ganu a mwynhau gweithgareddau cerddorol gyda'r bobl hŷn. Mae'r sesiynau wedi helpu dod a phobl at ei gilydd i hel atgofion a mwynhau cerddoriaeth, yn ogystal â chodi hyder a chynnig cyfle i gyfarfod pobl newydd. O fis Hydref 2017 ymlaen bu'n bosib i bobl ardaloedd Bethesda a Deiniolen fanteisio ar y cynllun.

MANYLION CYSWLLT NEWYDD AR GYFER GWASANAETHAU GOPAL I OEDOLION
NEW CONTACT DETAILS FOR ADULT CARE SERVICES

Mae gwasanaeth newydd yn cymryd lle Tim Cyngori ac Asesu Oedolion Gwynedd.

O hyn ymlaen, am wybodaeth, cynghor a chymorth ar gyfer oedolion yng Ngwynedd, cyffwrthwch â:

1 Llyn 01351 704999
 OedolionLlyn@gwynedd.llyw.cymru

2 Caernarfon 01286 479697
 OedolionCaernarfon@gwynedd.llyw.cymru

3 Bangor 01248 342240
 OedolionBangor@gwynedd.llyw.cymru

4 Meirionnydd 01248 424499
 OedolionMeirionnydd@gwynedd.llyw.cymru

5 Deiniolen 01248 424499
 OedolionDeiniolen@gwynedd.llyw.cymru

www.gwynedd.llyw.cymru

Mae'r ffordd y mae oedolion yn cael mynediad at wasanaethau cymdeithasol yng Ngwynedd wedi newid. Mae'r gwasanaeth Gwybodaeth, Cyngor a Chymorth yn awr ar gael ar lefel mwy lleol, gyda thimau wedi eu lleoli yn Llŷn, Caernarfon, Bangor, Eifionydd / gogledd Meirionnydd a de Meirionnydd. Mae'r pum tîm newydd yn cymryd lle'r hen Dîm Cyngori ac Asesu Oedolion a Thimau Ardal Arfon, Dwyfor a Meirionnydd. Mae'r newid hwn yn golygu fod y bobl sydd angen y gwasanaethau hyn, ynghyd a'u teuluoedd, yn gallu cysylltu gyda'r swyddogion perthnasol yn uniongyrchol. Bydd yr ardaloedd llai hefyd yn golygu y bydd yn haws i'r staff gael gwell

dealltwriaeth o'r hyn sy'n digwydd yn y cymunedau lleol, fydd yn ei dro yn gwella profiad unigolion.

Mae'r tîm Opus, sy'n cael ei ariannu gan Gronfa Gymdeithasol Ewrop, trwy Lywodraeth Cymru, yn mynd ati i helpu pobl 25 oed neu hŷn sydd wedi bod yn ddi-waith ers peth amser yn ôl i waith cyflogedig. Maent yn arbennig yn rhoi cymorth i'r rhai sy'n profi rhwystrau ychwanegol e.e. pobl anabl neu bobl sydd ddim yn siarad Cymraeg neu Saesneg fel iaith gyntaf.

Gwybodaeth bellach

Cwynion

Ni dderbyniwyd unrhyw gwynion swyddogol am faterion cydraddoldeb ac ni ddaeth unrhyw gwynion answyddogol i sylw'r Swyddog Cydraddoldeb. Daeth un cwyn anffurfiol i ben oedd wedi ei dderbyn yn ystod 2016-17. Adnabuwyd nad oedd yn fater cydraddoldeb

Gwybodaeth Cydraddoldeb

Gweler atodiad 2 am y ffigyrau monitro staff Cyngor Gwynedd

Fel sy'n cael ei nodi yn Amcan 4 mae'r Cyngor wedi adnabod fod angen gwella ei drefn monitro cydraddoldeb staff y Cyngor. Mae gwaith wedi cychwyn ar ddiwygio'r cwestiynau sy'n cael eu gofyn a bydd y broses wedi ei gwblhau erbyn diwedd 2018-19.